

Õiguskantsleri Kantselei

Teie 06.04.2024 nr

Meie 24.04.2024 nr 14-3/240658/2402444

Mahaarvamised vahistatu isikuarvelt

[ ]

Õiguskantsler on kinnipeetavate ja vahistatute vanglasisesele isikuarvele (isikuarve) laekuvatest summadest nõuete täitmiseks mahaarvamiste tegemist käsitlenud korduvalt. Nende varasemate seisukohtade põhjal, mille osas õiguskantsleri arvamus pole muutunud, ei ole alust pidada vangistusseaduse (VangS) § 93 lg 2 Teie osutatud põhjustel põhiseadusega vastuolus olevaks või probleemseks. Seda paljuski seetõttu, et Teie käsitlus näib rajanevat mõnevõrra ekslikel eeldustel.

Õiguskantsler on juba 04.02.2010 kirjas nr 6-1/091737/1000675 märkinud, et vanglas viibivate võlgnike vastu esitatud rahaliste nõuete täitmine toimub täitemenetluse seadustiku (TMS) § 31 lõige 1 lause 2 järgi VangS § 44 alusel. Seega ei laiene TMS § 132 lõikes 1 nimetatud palga alammäära arestimise piirang vangistuses viibivale võlgnikule ja VangS § 44 lg 2 kui erinormi järgi jäetakse kinnipeetava isikuarvel olevatest summadest 50 protsenti rahaliste nõuete täitmiseks. TMS § 31 lg 2 täiendati viitega VangS §-le 93 ja seega on ka vahistatute isikuarvelt rahaliste nõuete täitmise puhul erinormiks VangS § 93 lg 2 ning TMS § 132 lg 1 nimetatud piirang ei laiene vahistatu isikuarvelt nõuete täitmisele.

Teisisõnu – vahistatu vanglasisesele isikuarvele laekuvatest summadest vahistatu vastu esitatud nõuete täitmiseks mahaarvamiste tegemisel ei rakendata keeldu arestida sissetulekut, mis ei ületa ühe kuu eest ettenähtud palga alammäära suurust või vastavat osa nädala või päeva sissetulekust. Nõuete täitmise ulatust reguleerib VangS § 93 lg 2.

Teine Teie ekslik eeldus näib olevat, et VangS § 93 lg 2 alusel täidetakse nõudeid, mis seonduvad kriminaalasjaga, mille käigus inimene vahi alla on võetud. See ei ole õige. Keegi ei saa VangS § 93 lg 2 alusel täita nõudeid, mis ei ole muutunud sissenõutavaks.

Õiguskantsler on 10.05.2012 kirjas nr 6-1/120676/1202290¹ selgitanud, et VangS § 44 lg 2 alusel saab kinnipeetava isikuarvele laekuvate summade arvelt sisse nõuda neid rahalisi nõuded kinnipeetava vastu, mille olemasolu ja suurust ei ole vaidlustatud. Tegemist on õiguspäraste

¹ Leiate kirja õiguskantsleri veebilehel olevast seisukohtade andmebaasist aadressil:

https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/6iguskantsleri_seisukoht_vastuolu_mittetuvastamise_kohta_kinnipeetava_toetamine_lahedaste_poolt_0.pdf

nõuetega – st nõuetega, mille väljanõudmist on võimalik riigi toel saavutada või see on juba tehtud (nt kohtu kaudu). Samad põhimõtted kohalduvad kahtlemata ka VangS § 93 lg 2 puhul.

Sellisteks nõueteks, mida VangS § 93 lg 2 abil sisse saab nõuda, võivad olla nt erinevad tsiviilõiguslikest suhetest tulenevad nõuded (elatisvõlg, tehingutest tulenevad nõuded) aga ka varasemate kuritegudega seonduvad ja jõustunud kohtuotsusega välja mõistetud summad nt kannatanule kahju hüvitamiseks. Selliste nõuete sissenõudmise võimalus on olemuslikult seotud Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) §-s 14 sätestatud riigi kohustusega tagada isikute põhiõigused ja – vabadused sel moel, et aidata panna maksma oma õigused. Nii näiteks peab olema tekitatud kahju (PS § 25) või seadusega sätestatud elatist (nt perekonnaseaduse alusel makstav elatis) ka võimalik mingil moel riigi abil kahju tekitajalt või kohustatud isikult kätte saada. Kohustus maksta teatud viisil tunnustatud (nt kohtuotsusega) nõudeid on universaalne ning ei seostu spetsiifiliselt kinnipeetavate ega vahistatutega.

Kuna inimese kohustus tasuda tema vastu esitatud ja teatud viisil tunnustatud (nt kohtuotsusega) nõudeid on universaalne, siis on igati mõisteta, et ka riigi õiguskorras ei ole ilma mõjuva põhjuseta loodud võimalusi sellest kohustusest hoiduda.

Vahi all viibimine iseenesest ei peata inimese vastu esitatud nõuete täitmist – nii võib ka vahi all viibiva isiku suhtes toimetada täitemenetlust ning selleks sissenõude pööramisel arestida ja müüa inimese kinnisasju, vallasasju või arestida ja ära võtta krediidasutuse arvelduskontol olevaid summasid. Teie pöördumisest ega ka mujalt ei nähtu häid ja mõjuvaid põhjendusi, miks peaks vahistatu vanglasisesele isikuarvele laekuvate summade arvelt õiguspäraste sissenõuete täitmine olema välistatud.

Selline üldine välistamine võib avaldada negatiivset mõju nt inimesele, kes ootab vahistatu eelmise kuriteoga, mille eest too on juba jõustunud kohtuotsusega süüdi mõistetud, tekitatud kahju hüvitamist.

Oluline on rõhutada, et vangistuseseaduse kohaselt tagatakse vahistatule riigi kulul mh toit ja vajadusel vangla riietus ning võimalus saada tervishoiuteenused. Seega on inimväarikust austav kohtlemine vanglas tagatud ka siis, kui inimesel vanglasisesel isikuarvel raha üldse ei ole.

Loodetavasti oli selgitustest abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek-Ivar Määrits
kontrollkäikude osakonna juhataja-õiguskantsleri nõunik
õiguskantsleri volitusel

Indrek-Ivar Määrits 693 8406
Indrek-Ivar.Maarits@oiguskantsler.ee